وقت

١٣٢٤ سنه محرم ١١ ده چقا باشلادی.

اورنبورغده چقا تورغان کونده‌لك سیاسی و ادبی غزته‌در.

فزته‌نك بهاسی:
یللق ٥ صوم، آلتی آیلق ٢ صوم ٦٠ ت.
اوچ آیلق ١ صوم ٣٥ ت، بر آیلق ٤٥ ت.
بره‌مله‌ب ٥ تین.
آدریس آلماشدرو ٢٨ تین.

«شورا» مجموعه‌سی
ایله برلکده، و بر مدتکه یللق ٩ صوم.
آلتی آیلق ٤ صوم ٦٠ تین.
اوچ آیلق ٢ صوم ٤٠ ت، بر آیلق ٨٥ ت.
«شورا» نك بر نومری ٢٥ تین.

چیت مملکت ایچون «وقت» یللق ١٠ صوم. «شورا» ٦ صوملر.

ОБЪЯВЛЕНІЯ впер. текста на 3 квадрата за строку петита 40 к., позади—20 к.

Редакція газеты „ВАКТЪ" Оренбургъ
REDACTION „VAKT" ORENBOURG. RUSSIE.

نومر ١٨٧٦ سنتابر ٢٤ سنه ١٩١٥ [پنجشنبه] ذوالقعده ٢٨ سنه ١٣٣٣ №1876

آقچه طابو مسئله‌سی. مدرسهٔ حسینیه. بالقان واقعه‌لری. گیرمانیا و بلغاریا. قاره دیگزده. آمریقا و تورکیه. مخابرلردن. اطراف خبرلری. مطبوعات. اداره‌گه مکتوبلر.

ای. م. پیلمان نك تش دوالاو کابینیتی

نیکولایفسکی هم غاستیننادۋورسکی اوراملر پوچماغی حیلنف یورطنده، نیکولایفسکی آپتیکا کورشیسی، کررگه غاستیننادۋورسکیدن آورولرنی قبول ایته‌ایرته‌ساعت ٩ دن کیچ ٧ گچه

تشلرنی آورتدرمای صوورا.

آلتون، فارفور هم باشقه‌لردن پلومبالر قویا تش دوالاو کابینیتی حضورنده، صنعی تشلرنك مکمل لابراتوریه‌سی آچلدی. تش‌لر کاوچوك و آلتون پلاستینکه‌ده قویولا. کارونکه‌لر ماسته‌ویلر، پراتیوزلر، آلتون ۋستافکه‌لر یاصالا. حقلر اورتاچه، فقیر خلق ایچوند، کوچ بتدرلك.

دوقتور ای. ل. ریدالیه

رینگینسکی کابینیت

فاریمر اچکی، سکر، قولاق، طماق آغرولرینی

ایلیکتریك قوتی ایله

دوالی طورغان آغرولر: فالترانو، فالج زحمتی، آرتق‌سیمزلك، گیماروی، قوری‌صزلاو، ایرلك ضعیفلگی، خاتونلرنك قانسز لقلری‌بدر. هم‌تن‌گه چققان تیمرلو، چوبان و تورلی صنقیلرنی، چیخونکه آغروینی توبرقولین ایله دوالیدر. قبول ایته هر کون ایرته ساعت ٩ دن ١٢ گه، کیچ ٤ دن ٧ گه‌چه.

آدریس: Введенская улица № 54 домъ Гнѣздилова противъ Собора.

تش دوقتوری ر. ی. کایتسر

آورولرنی قبول ایته ایرته ساعت ٩ دن کیچ ٦ گه‌چه، پرازدنیکلرده ساعت ١٠ دن ٢ گه‌چه.

بیزاکوفسکی اورامی، ا. ن. زاخو یورطنده (اورال نومرلرینه قارشی).

حقلر اورتاچه، فقیر خلق ایچونده کوچ بتدرلك.

یاڭا باصلوب چقدی:

▪ ▪ معیشت ▪ ▪

صدری افندی مقصودی اثری.

حاضرگی کونده خلقمز آراسنده جماعت خادمی بولوب اسمی معلوم بولغان صدری افندی بوندن اون بیش یللر اللك حکایه یازوچی بولوب میدانغه چققان ایدی. ١٩٠٠ نچی یلده صدری افندینك «معیشت» اسمنده بر حکایه‌سی نشر ایتلگان ایدی. «معیشت»، زماننده خلقمزنك آکلی قسمی طرفندن بیك خوش قبول ایتلگان ایدی. اول زمانده بردنبر بولغان «ترجمان» غزته‌سینه اسماعیل بك غصپرینسکی «معیشت» حقنده بیك مدحلی بر مقاله‌یازوب محررین خیرخواهانه تبریك ایتکان‌ایدی. «معیشت» فکر طارانو، اوقوچیده «امل» طوغدرو مقصدی بلەن یازلغان بر اثردر. «معیشت» بوندن اون بیش یکرمی یل اللك بولغان حیاتمزنی تصویر ایته‌در. «معیشت» چققاندن بیرلی‌ملی طورمشمزده بایتاق فکری، اجتماعی اوزگارشلر بولدی. شوڭا کوره حاضرگی بوون یاشلری ایچون «معیشت» ده تصویر ایتلگان طورمش بلە تانشو بیگراکده فائده‌لیدر. یاشلر ایچون گنه توگل، هر بر، ملت اچنده آفرونلاب ترقی فکرلرینك ظهوری، ملی امللر طوغووی نه روشده باشلانوب کیتوون بلەسی کیلگان، ملی روحمزنك صاقلانووینه بر بها قویغان، ملی کشی ایچون «معیشت» نی اوقوب چقونی صمیمی توصیه ایته‌مز. «معیشت» صاف قزان شیوه‌سنده یازلغان، اسلوب وطرز افاده‌سی یڭل. بهاسی ٢٥ تین، پوچته ایله ٣١ تین. یوزلب آلوچیلرغه اسکیدکه.

آلدرو ایچون آدریس: Оренбургъ, редакція газ. „Вактъ".

صو یولی بلەن آرزان توشه، صوراتوب قالکز

١٩١٦ سنه ایچون

دیواری کالیندار

قارا بویاوده بره‌مله‌ب ٣٠ تین.
قزللی « « ٣٥ تین.
کوبله‌ب آلدروچیلرغه بیك زور اسکیدکه.
مراجعت ایچون آدریس: Казань, „Юлъ" 9.

فیلدشرلق و آقوشیرقالق مکتبی

اوشبو یل برنچی اوکتابردن اورنبورغده ولایت زیمستواسی‌طرفندن فیلدشرلك وآقوشیرقالق مکتبی آچیلا. اوقو مدتی دورت یل. دین و ملت آیورماسندن باشقه ١٦ یاشدن کیم بولماغان ایر و خاتون - قز طائفه‌سندن هرکم قبول ایتله. اورنبورغ ولایتی خلقی‌الده طوتیلا. بوش اورنغه چیت ولایتلردن ده قبول ایتله. مکتب‌گه کروچیلرنك قوللرنده اوشبو کاغدلری بولورغه تیوش: ١) میتریقه سۆیدیتلستواسی، ٢) روسچه آبرازاوانیه‌سی حقنده شهادتنامه. روسچه معلومات ایکی قلاصدن‌ده کیم بولماسقه تیوش. ٣) چه‌چه‌ك صالدرغانلغی حقنده کاغدی، ٤) بدنی سلامتلگی، آقوشیرقه و فیلدشرلق خدمتلرن اوته‌وگه مانع آوروی یوقلغی حقنده دوقتور شهادتنامه‌سی، ٥) پاسپورتی، ٦) سیاسی اشانچلیلغی حقنده سۆیدیتلستوا، ٧) ایکی فوتوغراف رسمی. شونك اوستینه قانون قاشنده‌غی حد بلوغغه یتمه‌گانلردن آتا آناسی ویاخود ولیلری‌نك رضالقلری‌ده طلب ایتلەدر. اوقو حقی آلنمی. عریضه‌لر اوشبو آدریس بوینچه یباریلورگه تیوش:

Оренбургъ, Губернск. Земск. Управа, Санитарный отдѣлъ, Директру Акушерско-Фельдшерской Школы.

صوغشدن ضررلانغان روسیه تبعه‌سی مسلمانلرغه یاردم کامیتیتندن:

صوغشدن ضررلانغان روسیه تبعه‌سی مسلمانلرغه یاردم کامیتیتی اوشبو کونگه قدر قارص ولایتنده فلاکتلرگه اوچراغان قرداشلریمزگه یاردم ایته کیلدی. باکو جمعیت خیریه‌سی آرقیلی قارص محتاجلری فائده‌سینه اون بیش مك صوم آقچه یباردی. قارص مسلمانلری طوغرنده قایغولی خبرلر کیلووی بر آز طوقتاب طورغان ایدی. حاضر قافقازدن یا کادن کوڭلسز خبرلر کیله باشلادی: باکو جمعیتی طرفندن قارص‌غه یاردم فرقه‌سی باشنده یبارلگان دوقتور سلطانفدن آلنغان مکتوبگه قاراغانده، آنده بیك کوب مسلمان بالالری یتیم قالغان. صوغش دهشتلری بولغان یرلرده، بیك کوب بالالر آتالرندن‌آنالرندن محروم بولوب، آچ، یالانغاچ کوینچه، بریردن یاردم آلا آلمیچه یاندرلغان‌اوللر، یمرلگان یورطلر آراسنده قالغانلر. تەنلرین صالقلردن صاقلارلق کیم یوق، آچقغان قارنلرن طویدررلق ایکمك یوق. اول صبیلر آچلقدن، صووقدن‌اوله‌لر هم باشقه یوللر ایله ملت ایچون یوغالالر. آتا-آنالرن یوغالتقان بومعصوملرغه‌آتا-آنا وظیفه‌سن اداء ایتو اوستنده‌در. بواش هر بر مسلمان موینده فرض بولوب طورا.

قافقاز طاولرندن ایشتلگان محتاجلق، یاردم صوراو طاوشینه قارشی حاضر ایکنچی یاقدن‌ده شوندیوق طاوشلر ایشتله باشلادی: دشمان طرفندن اشغال‌ایتلگان غربی ولایتلردن، مسلمان قاچاقلری کیله باشلادی. بولارطورغان یورط-یرلرن، بتون مال-ملکلرن طاشلاب کیته‌رگه مجبور بولغانلر. کوبسی همه نرسه‌لرندن آیریلوب، اوستلرنده نی بار، شونك بله کیلگانلر. کوبسی خاتون-قز، بالا چاغا. بولار بارسیده عصرلر بوینچه چیتلر دیگزینه باطوب طورووده، اوزلرینك دینلرینی یوغالتماغان قرداشلریمزدر. «مسلمانلر بزگه یاردم ایته‌رلر، اوز قرداشلریمز، بزنی طاشلاماسلر» دیب مسلمان کوبرەك بولغان ولایتلرگه یونه‌لگان بو اختیارسز مسافر قرداشلریمزگه یاردم ایتو شولایوق بزنك موینمزده‌در.

پالاك، یهودی، لاطیشلر اوز ملتداشلرینه یاردم ایتکانده، مسلمانلرده‌اوز دینداشلرینه مراجعت ایتمی، کمدن صوراسونلر؟ حاضر آلارغه طوررغه یر، کیه‌رگه کییم، آشارغه آزق کیره‌ك. «صوغشدن ضررلنغان‌روسیه‌تبعه‌سی مسلمانلرگه یاردم‌کامیتیتی»، قارص محتاجلری، باخصوص بالالرینه یاردم ایله برابر، غربی ولایتلردن کیلگان مسلمان قاچاقلرغه‌ده یاردم ایته‌رگه قرار بیردی هم شول اشکه کرشدی.

احتیاج بیك زور، هر بر تین آقچه قدرلی. کامیتیت اعانه بلەنگنه اشلی آلا هم مقصدلرینه ایرشور‌ایچون اعانه‌گه محتاج. کامیتیت‌آچلغاندن بیرلی‌هرطرف مسلمانلرندن اعانه‌لر کیله طوردی. چن کوڭل بله بیرلگان بو اعانه‌لرنك هر قسمی، ئلله نی چاقلی جان هم ناموس صاقلادی. ئلله نی‌چاقلی‌کوز یاشلرن طوقتاتدی. موندن صوڭده حمیتلی دین قرداشلریمز طرفندن اسلامیت وانسانیت نامینه شفقت و مرحمت کورلوگه اشانوب، کوب فلاکتلرگه دوچار بولغان شوشی قرداشلرمزگه یاردم ایتو امیدی ایله کامیتیت اوزینك خدمتنده دوام ایته وخیرات ایه‌لرینك کامیتیت‌گه اعانه کوندرولرن اوتنه‌در.

اعانه یبارو ایچون آدریس:

г. Оренбургъ, Казначею комитета пом. пострад. отъ войны рус. под. мусульманамъ, Абдулъ-Кариму Хусаинову. Неплюевская ул. д. № 17.

آقچه طابو مسئله‌سی

غوسودارستۋیننی بانقنك ١٦ سنتابر بالانسینه کوره آنده حاضر ١ میلیارد ٦٣٠ میلیون صوملق آلتون آقچه صاقلانمقده‌در. ایسکی زاقون بوینچه مذکور بانق باری قولنده‌غی آلتون آقچه مقدارنده‌غنه کاغد آقچه صوغا آلا؛ بیك کیره‌ك طابلسه آلتون ایله تأمین قیلنماغان ٣٠٠ میلیون صوملق کاغد آقچه چغارا آلادر. لکن صوغش باشلانغاندن صوڭ خزینه آقچه طابوغه بیك محتاج بولغاچ بانقنك کاغد آقچه چغارو حقی‌بیك آرتدرلدی: ینه‌دن ٣ میلیارد ٢٠٠ میلیون صوملق توله‌نووی آلتون ایله‌تأمین قیلنماغان کاغد آقچه صوغوب طاراتورغه حق‌بیرلدی. بوقاعده‌گه بناء ١٦ سنتابرده دولت بانقی ٥میلیارد ١٣٠ میلیون صوملق کاغد آقچه چغاروغه حقلی بولغان. اوشبو حسابقه چغارلغان بتون کاغد آقچه‌لر ٤ میلیارد ٦٢١ میلیون ٧٠٠ مك‌صوم بولوب بانقنك ینه‌دن ٥٠٨ میلیون صوم چاماسنده آقچه صوغارغه حقی قالغان بولادر. بو آقچه حاضر صوغش ایچون باری برآیغه - آی یارمغه‌غنه یته. آلتون بلەن قاپلانماغان کاغد آقچه‌نك بو چاقلی کوبه‌یووی طبیعی زاغر انیتسه‌ده آنك قدرن کیمتدی. حقن ٧٠ تینلرگه توشوردی. ١ گرده بوندن صوڭده کاغد آقچه صوغو دوام ایتسه آنك بهاسی دخی‌ده کیمویه‌چك وکوبمو کاغد آقچه صوغلسه آقچه بهاسی شول نسبتده کیمی باراچقندن مملکت بایلغی ایچون [illegible] زیان ایتلو اوستینه مملکتده نرسه بهالری حسابسز قیمتله‌نونی موجب بولوب خزینه قولنده آقچه بولندروغده یاردمی تیمه‌یه‌چكدر. «ر. ص.» غزته‌سی حاضر چیتده‌گنه توگل، روسیه‌نك اوز اچنده‌ده کاغد آقچه‌نك قدری کیمونی وکاغد آقچه‌نی آلشدرمی ماتاشو کبی حاللر بولونی کورسه‌ته. شول سببلی موندن صوڭ خزینه کیره‌ك قدر آقچه‌نی کاغد آقچه صوغو بلەن توگل، بلکه باشقه یوللر بلەن طابو تیوشدر، دی.

عمومیتله، حاضر روس مطبوعاتی مالیه نظارتینه بوندن صوڭ داخلی وخارجی زایوم یوللری ایله آقچه طابونی توصیه‌قیلا: «خارجی زایوم آرقاسنده چیت مملکتلرده توله‌رگه آقچه طابار وروس‌آقچه‌لرن بها کیمتوب بیرودن قوطیلور ایدك؛ داخلی زایوم آرقاسنده خلق آراسینه طاراتلغان کاغد آقچه‌لر کیموب طورر وآنلرغه اشانچ آرتور ایدی» دیلر. مثلا گیرمانیا حکومتی کاغدآقچه آرتدرودن بیك‌صاقلانا. کاغدآقچه کوبره‌ك‌بولوب کیتدیسه داخلی زایوم طریقیله آنلرنی کیری جیوب آلا طورا.

لکن مطبوعاتنك فکرنچه-بوندی زایوملر باری حکومت افکار عمومیه طلبنه موافقت ایتکان تقدیرده‌گنه ممکندر. چونکه اول وقت چیتلرنك اشانچلری آرتو کبی مملکت خلقنده‌ده روح اوسوب زایوم بیلیتلری کوب اوته‌چکدر.

بالقان واقعه‌لری

(پ. آ. ت.)

اولتیماتوم طابشرلو

صوفیه — (٢١ سنتابر) بوکون ساعت ٤ ده روس ایلچیسینك برنچی کیکاشچیسی صابلیر باش مینیستر رادوصلاوف‌غه روسیه‌نك اولتیماتومن تابشردی.

بوخاریست — (٢٢ سنتابر) صوفیه‌دن خبر بیره‌لر: فرانسیه، ایتالیا، انگلتره ایلچیلری روسیه وکیلی بلەن تمام براتفاقده حرکت‌ایته‌رگه تیوشلك حقنده اوزحکومتلرندن امر آلغانلر.

گیرمانیا وبلغاریا

استوقهولم — (٢١ سنتابر) بیرلیندن خبر بیره‌لر: روسیه‌نك بلغاریاغه اولتیماتوم بیرووی حقنده‌غی خبرلر نیمس غزته‌لری طرفندن آشغچ علاوه‌لر روشنده طاراتلدی. گیرمانیا خارجیه مینیسترلگنده: «روسیه‌نك بو حرکتی بلغاریا ایچون کوتولمه‌گان آدوم توگلدر. حاضر بلغاریا آچقدن آچق گیرمانیا یاغن طوتاچق. اما یونانستان بلەن رومانیا حقنده ایسه گیرمانیا بلەن بلغاریا هر بر احوال ووافعه‌لرغه حاضر طورالر.

غزته‌لر، سیاسی مناسبت کیسلو بلەن صوغش اعلان ایتلونی کوته‌لر.

استوقهولم - (٢١ سنتابر) بیرلین غزته‌لری بلغارلر بلەن نیمسلرنك ملی عادت وعنعنه‌لرنده مشابهت أزلەب ماتاشالر.

نیمس غزته‌لرینك بیانلرینه کوره، حاضر بالقانده صلح نی صاقلاب قالو ایچون برگنه چاره بار، اولدرکم: صربیه‌نك، اوز اختیاری بلەن بلغاریانك طلبن یرینه ینکرووی.

نیمس غزته‌لرندن بری: «حاضرگی حالده عملگه قویلوب بارغان کیلشولر، یاوروپا دولتلری‌آراسنده منفعتلر چارپشونی کوچه‌یته‌لر. شمال‌دیگزی‌بلەن بصره کورفزی آراسنده‌غی خلقلرنك اقتصادی و عسکری جهتدن برله‌شولری الوغ یاوروپا صوغشینك ایك مهم نتیجه‌لرندن بری‌در. بلغاریا مذکور خلقلر آراسنده‌غی منفعتلرنی برله‌شدرو بابنده مهم توین صانالا» دی.

بلغار غزته‌لری نی یازالر؟

صوفیه— (٢٠ سنتابر) حکومت غزته‌لری عسکری سینزور بولوغه قاراميچه، گویا اتفاقچی دولتلر بلەن بلغاریا آراسنده‌مذاکره دوام ایتکانلکنی بیان ایته‌لر. گویا اتفاقچی دولتلر ماکیدونیانی حاضروك بلغاریاغه بیروحقنده‌یاکادن تکلیف‌یاصارغه حاضرلنه‌لر. آلارنك موندی خبرلر طاراتولری فقط کوز بویاوی ایچون‌گنه. شولای ایتوب افکار عمومیه‌نی طنچلاندروب اوکفایسزلق چغارمیچه‌غنه عسکر جیو اشن تماملاو آلده طوتلا. همده بوحاضرلك اتفاقچی دولتلرنك رضاسزلغن موجب بولو توگل، بلکه آلار بلەن آڭلاشوب اشلەنگان توسلی ایتدروب کورسه‌تله.

ایمپیراتور فرانس یوسف وبلغاریا

چتینه — (٢١سنتابر) آلنغان خبرلرگه کوره، موندن بیش کون الوك آوستریا ایمپیراطوری‌فرانس یوسف بلغاریا قرالی فردینانده‌غه تیلیغرام‌بیروب بلغاریانك نیمسلر یاغینه قوشلورغه قرار بیروون تبریك ایتکان وبو آرقاده الوغ بلغاریا وجودگه کیله‌چکنی بلدرگان. شوندن ایکی کون صوڭ یبارگان‌تیلیغرامنده ایمپیراطور فرانس یوسف بلغاریا حکومتینك تردلی‌ماتاشوندن اوزینك رضاسزلغن بلدرگان. حتی قرال فردیناندنی تهدید ایتودن ده طارتنماغان.

تورکیه‌گه یر کومری یبارو - صوڭ وقتلرده بلغاریا، رومانیادن بیك کوب نیفت وآوستریادن حسابسز کوب یر کومری آلغان ایدی. حاضر بونلر استانبولغه قروب زاوودی شعبه‌سنه یبارلدیلر. بو زاوود بلغاریا ایچون‌ده طوپ و یه‌دره حاضرلی باشلادی.

«او. ر.»

رومانیا ایله مناسبت آچیلو - موبیلیزاتسیه وقتنده رومانیا - ایله بلغاریا آراسنده پویزد یولی کیسیلوب طورغان ایدی. موبیلیزاتسیه تمام بولو سببلی حاضر ایکی آراده مناسبت باشلاندی: بلغاریانك روسچق، رومانیانك پازارچق شهرلری آراسنده پویزدلر یوری.

بلغار اشتاب باشلقلری - بلغار اشتابلرینه کیکاشچی صفتیله نیمس وآوستریا آفیسارلری کیلگانلر. بتون بلغار اردوسنه رسمی باش قوماندان ایتلوب گینیرال بویارف (بوکاچه گینیرالنی اشتاب باشلغی ایدی)؛ گینیرالنی اشتاب باشلغی ایتلوب گینیرال ایبوستف قویولغان. بونلر هر ایکیسی توب بلغاریالی توگل، بلکه ماکیدونیالیلر ونیمس طرفدارلری.

عسکر حدودلرگه بارا - رومانیاده‌رسما موبیلیزاتسیه اعلان ایتلماسه‌ده حکومت آفرنلاب زاپاصنیلرنی جیوب حقیقی عسکر آراسنه طغوب حدودلرگه طابا یباره. سر بلنماسون ایچون عسکر باری تونله‌گنه حرکت ایته‌در.

«او. ر.»

مدرسهٔ حسینیه

بو کونگی فاجعه‌لرمزنك برسی‌ده شبهه سز مدرسهٔ حسینیه احوالیدر. روسیه مسلمانلری شیکللی آرتده قالغان بر ملت اچنده و ملتنك افرادی آراسنده ملی، اقتصادی و سیاسی آڭلر هیچ بر یول برله‌ن اوزلرن کورسه‌تمه‌گان بر دورده ملت قایغوسی برله طولی بولغان برذات، باشقه‌لرنك ئه‌یتوب قاندرووی برله توگل، بلکه اوز فکری، اوز بلگی برله یارطی میلیون قدر بر ملك

وقف ایته. ملتلرنك ترقی و مسعودیتلرنده برنچی رول اویناغان نرسه معارف ایکانلگن یاخشی آکلاغان شول «امی» قارت زمانینه نسبتاً گوزل بر ملی مدرسه تأسیس ایته. بونك برله‌نگنه قناعتله‌نمی اسلام مدرسه‌لرنك علوم دینیه و عربیه متخصصلری، آوروپا (روسیه) مکتبلرنده هر تورلی فن و صنعت اهل‌لری یتشدرو چاره‌لرن‌ده کوره. وقف اشلرن یورتو و مدرسه‌لرن اداره ایتونی زمانینك ایك مقتدر ظن ایتکانی آدملردن مرکب بر هیئتکه طابشرا. مدرسه ایچون مکتب اداره‌سنك گی احتیاجلرن اوته‌رلك گوزل بر بنا صالدرا. اسبابلرن یتشدره وشاکرد-لرنك راحتلری ایچون لازم بولغان نرسه‌لرنك بارسن‌ده تدارك ایته.

زمانئك هر مینوت صایون اوزگاروب طورغانلغن واول اوزگارونك حیاتکه تأثیری بیك قوتلی بولغانلغن اوز تجربه‌سنده کوروب تورغان اول ادراکلی قارت مدرسه‌سن اداره ایتو و شاکردلر تربیه‌له‌ب یتشدرو حقنده قویغان قانون وشرطلرینك ده بر وقتلر «ایسکرمچه گن» اعتبارغه آلوب آلارنی زمان و محیط طلبینه موافق ره‌وشده اوزگارتونی مذکور هیئتنك اختیارینه قالدروب وقفن بر وقتده- استقبالده «حیاتسز بر عامل» بولوب قالو احتمالندن قوتقارا. شولای ایتوب آوروپا برله امریقانك تحصیل عالی کورگان عالم میلیونیرلرندن بیك آزلری غنه اشلی آلغان بر اشنی بزنك جاهل ملتنك نی‌غراموتنی بر قارتی اشله‌ب کیته.

کوگلی یاخشیلقده بولغان واوز وظیفه سن ایفا ایتوب کیته آلوی برله اوزن مسعود صاناغان بو قارت ملتینه خدمت و یاردم کورسه‌ته آلو شادلقی یوزنده بولغانی حالده رحمت نداءلری و آنك همتلرینه قارشی آقغان تشکر کوز یاشلری آستنده رب العالمین حضورینه باروب کره. اوز طرفندن کور-سه‌تلگان شول قدر زور مادی ومعنوی همتکه مقابل، دوستلرینك معنوی همتلرن قزغانمایه-چقلرن امید ایتوب حضور قلب برله دنیادن کیته. لکن واقع آلای چقدیمی؟ حسینیه مدرسه‌سی آنك مؤسسی کوتکان خدمتنی کورسه‌تدیمی؟ مونه بو سؤالگه جواب بیرو ایچون مدرسهٔ حسینیه‌نك حالن قصقه‌چه‌غنه تحلیل ایتوب اوتو کافی بولسه کیره‌ك.

مادی جهتی گوزل تأمین ایتلوب هیئت تعلیمیه‌سی آراسینه روسیه مسلمانلرینك ایك آلدنغی معلم ومدرسلرن دعوت ایتوگه امکان بولغان بو مدرسه اوزینك صوگغی اون یللق حیاتنده روسیه مسلمانلری آراسنك بیك زور تأثیرلر کورسه‌تکان وآلار آراسنده خیلی مهم علمی انقلابلر میدانغه کیتورگان بولورغه تیوش ایدی. لکن اول باشقه مشهوررەك مدرسه‌لر قدرلی‌ده بر رول اوینی آلمادی. مدرسهٔ حسینیه اولك بر مؤسسه و آندن چققانلرده حیاتسز بولوب طوردیلر. اول اوزن زمانغه یاراتا آلمادی و آنده‌غی تعلیم وتربیه اصوللری‌ده احوال و محیط نك اوز-گارشلرینه جواب بیرر بردرجه‌ده قویلمادی. زمان فوق‌العاده بر سرعت برله اوزگاره باردی. صوگغی یللرده‌غی فوق‌العاده احوال بیك کوب یا کا مسئله‌لر، یا کا فکرلر طودردی. ایسکیلرینه‌ده یا کا بر ره‌نك بیره طوردی. مدرسهٔ حسینیه ایسه اورنندن قوزغالمادی. آنی آلغه یبارو یولنده کورسه‌تلگان آزماز تشبثلر آزغنه‌ده‌ثمره کورسه‌تمه‌دیلر.

بوقاریك ئەیتلگانچه، مادی جهتی تأمین ایتلوب هیئت تعلیمیه‌سی جمله‌سینه روسیه مسلمانلرینك ایك آلدنغی علمی قوتلرن جلب ایته‌رلك امکانی بولغان بو مدرسه‌نك چیرك عمرلك حیاتنده بر تورلی‌ده اش کورسه‌ته آلماوینه و ملت قاشنده بر تورلی‌ده اهمیت قازانا آلماوینه سبب - نی؟

مینم‌فکرمچه مونك باشلیچه سببی‌ایکیدر.

اولا اول مدرسه مدیرینك اول میدانك کشیسی بولماوی. علیم حضرت احتمال‌که بر اوستا سوداگردر. لکن هر حالده اول یاخشی مدیر توگل. اول مونی اوزینك یکرمی یللق مدیرلگی اثناسنده مدرسهٔ حسینیه‌نی بر گنه آدوم بولسه‌ده آلغه یباره آلماوی برله کورسه‌تدی.

ثانیا معلملر آراسنده عمومی بر ایدیال و مشترك بر فکرنك بولماویدر. آنده‌غی معلملر هر وقت ایکیگه بولنوب مدرسه اچنك ایکی پارتیا بولا کیلدی. بو اچکی بولنو (راسکول) مدرسه‌نك منتظم وطبیعی بریول برله بارووینه بیك زور مانع تشکیل ایتوب طوروی اوستینه مدرسه اچنده عمومی بر تربیه وتهذیب روحینك میدانغه کیلوینه‌ده امکان بیرمه‌دی. معلملر آراسنده اوزینه ممکن قدرلی کوب طرفدار قازانوب شاکرداو قاشنده اوزن باشقه‌لردن سویوکلی کورسه-تورگه و شولای ایتوب شهرت قازانورغه تله‌وچیلر وآنی‌ده باشقه معلملرنك پارتیاسز قالوب کوزدن توشووندە کوروچیلر بولدی. اول صنف معلملر، تورلی معلمدن تورلی فن اوقوچی شاکردلرنك بر معلم درسینه عائد سؤاللرنی ایکنچی معلمگه‌ده بیرولرندن استفاده ایتوب، اوزلری یاراتماغان ایبدا-شلری‌نك جواب وتقریرلرن خطاغه چغاررغه و شول ره‌وشچه‌اوزلرن عالم کورسه‌تورگه طرشدیلر. ایسکی مدرسه‌لرده‌گی «خلفه‌لك» نك نیگزی بولغان اوشبو روح حسینیه‌نی برباد ایتدی و بعضا آنده کیلوب کرگان مقتدر و اوز خدمتلرینك اهمیتن آکلاب کرشوچی ذاتلرنك طنچ‌قنه اوز یوللری برله درس تلقین ایتولرینه‌ده امکان بیرمادی.

عالیه‌نك فاجعه‌سی‌ده اوشبو ایدی. لکن اول مدرسه‌ده مدیرنك شول یولغه اخلاص و کوگل قویغان برکشی بولووی آنی (اول مدرسه‌نی) بر آز اش کورسه‌تورلك حالده طوتدی. و مع ذلك شول حالنك تأثیری برله بو کون عالیه‌نك داخلی اداره‌سی برله خارجی اداره‌سی آراسنده «سیاسی» مناسبت کیسلوب، داخلی‌مدیرگه قارشی غزیته‌لرده هر تورلی عیبلر اسناد ایتلگانلگی غزیته اوقوچیلرغه معلومدر.

بر مکتب هیئتنده بولغان معلم ومدر-سلرنك بارسی‌ده بر مسلك و فکرده بولوب بتو البته ممکن توگل. لکن هر معلم اوزینه تعیین ایتلگان درس خارجنك گی شخصی نظر لرن مکتبده‌گی عمومی روحقه ضرر کیتر-ماس و آنده‌غی غارمونیانی یوغالتماس درجه‌ده‌گنه آلغه سوروگه تیوشلی. اول تقدیرده بویله اوز فکرن بردن بر درست فکر دعوی‌ایتوب توگل، بلکه فکرلر جمله‌سندن برسی ایتوب کنه چغاررغه کیره‌ك.

حسینیه هیئت معلمینینك ایك ضعیف یاق-لرندن برسی اوشبو جهتندر. مثلا آنك بر فن یا که تاریخ معامی معلوم بر مسئله‌نك دینی بولمی اجتماعی، سیاسی یا که اقتصادی ایکانلگن بیان ایتوب اول حقلغی ماتیریالنی آچوب صالا ایکان. کوبدن کیلگان، هر نرسه‌گه دین کوزلگی آرقیلی قاراو تر اد-یتسیه‌سی بوینچه، طلبه‌لردن بعضیلری شولوق مسئله‌لرگه دین نقطه‌سندن قارارغه تله‌ب علوم دینیه واسلامیه معلمینه بر سؤال بیرگانك صوگغی افندی اوز فکرن اولگی افندینی تخطئه وتغلیط یولنك بیان‌ایته ایکان. مین بو یازغانلرمنی حسینیه‌گه بیك یاقن تورغان وآنك احوالینه یاخشی آشنا ذاتلردن بالذات ایشتدم.

منه اوشبو ایکی مانع اوزطه‌دن قالدر-لغانچه، یعنی آنك اداره‌سی مکتب مدرسه‌، تعلیم وتربیه اشلرینه محبت قویوب شول یولغه بیل باغلاغان بر کشیگه بیرلگانچه، واول مدرسه‌نك غایه و مقصدلری و آنلرغه ایرشو یوللری آچق ترسیم ایتلوب مدرسه‌گه عمومی بر تربیه وتهذیب روحی کرتلگانچه ومعلملری‌ده شول روح برله روحلانوب مدرسه منفعتی آلدنده اوزلرینك شخصی منفعتلرن قربان ایتکانگه‌چه - حسینیه مدرسه سندن کوب نرسه کوتو اورنلی توگلدر.

حسینیه مدرسه‌سی اورنبورغك تأسیس ایتلگان، اداره ونظارتی‌ده اورنبورغلیلردن مرکب بر هیئتکه طابشرلغان بر مدرسه بو-لغانلقدن آنك حقنده‌گی مسئولیتنك کوبسی‌ده شبهه‌سز اورنبورغلیلرغه، بالخاصه آندی اشلرده خدمتلری کوتولگان جماعت خادمی وضیالیلرغه و آنلرنك ناشر افکاری بولغان غزته وژورناللرغه توشه‌در.

اورنبورغ شهرنده، مرحوم احمد بای طرفندن وجودکه کیترلوب قالغان بر متولیلر هیئتی بولوب آنك اعضالری آراسنده اورنبورغنك ضیالیاری، محررلری، جماعت خادملری بار.

شول هیئتنك اعضالری مدرسه‌نی زمان واحوالنك طلبینه قاری توزه‌ته باروب احمد بای طرفندن صالنغان اساسلرنی عملیاتکه قویارغه طرشه‌چق یرده، گویا ذمه‌لرنده هیچ بر مسئولیت یوق شیکللی بر حرکت کور-سه‌تدیلر. بعضیلری استعفا ایتدی وبعضیلری ده فکری، نفوذی وقلمی برله یاردم ایته‌چك یرده سکوت ایتدیلر وبو کونده‌ده ایتمکده‌لر.

اورنبورغنك ترقیپرور مطبوعاتی‌ده حسینیه‌گه قارشی بولغان وظیفه‌سن اوته‌دی دیب بولمی. اگرده «وقت» غزته‌سی اول مدرسه حقده هر مناسبت چققان صایون کو-بره‌ك یازا طورغان بولسه ایدی بو کونگه قدر اول حقده بر افکار عمومیه یاصالوب چققان بولور ایدی.

بولر حسینیه‌نك ماضیسی. آنك بو کونگی حالی ایسه اوتکانندن‌ده تأسفلی‌ره‌ك‌در. یللرنك آورلغی سببلی بو یل اول مدرسه‌نی آچماسقه قرار بیرگانلر. عادی یللرده، مد-رسه‌نی آچو یولنده هیچ بر تورلی مانعلر بولماغانده، آنك آچلووی اش باشنك طورو-چیلرنك اغلاصلق درجه‌لرن کورسه‌ته آلیدر. آلرنی اصل صناتاچق بل بو یلدر. متولیلر طرفندن وعده ایتلگان اون بیش مك صوم برله مدرسه‌نی باشقاروب چغاررغه قورقغان حسینیه اداره‌سی، راسخودی نی‌قدر بولسه داغودنده‌غی آچق‌ده شول قدر بولغان حالك آچلورغه تورغان مدرسهٔ عالیه‌دن عبرت آلورغه تله‌می ایکان، آبی یوز تنکه‌لك کؤا-رتیرا آلوب اش باشلارغه جسارت ایتکان اورنبورغنك اوزنك گی بر خاتوندن عبرت آلورغه تیوشلی ایدی.

عبدالله عزیز (ترویسکی).

یاوروپا صوغشی

روس-نیمس آراسنده

(پ. آ. ت.)

عالی باش قوماندان اشتابندن

(٢٢ سنتابر)

ریغا رایونی فرونتنده بر نیچه مرتبه بەرشولر بولدی. بریغالیتسه‌دن شمالده بز نك عسکرلر نیمس آقوپلرینك بر قسمن همده دؤیناغه قیا طورغان قاروم یلغه‌سینك صول یاغنده پیلیزینغوف بله‌ن طانفیل فیلد آوللری آراسنك‌غی اورنلرنی اشغال قیلدیلر. دیمن-دیسوه‌تی-میدزیول-ویشنوف کوللری فرونتنده صوغش دوام ایته. نق سونگی صوغشندن صوك واسیلینی هم روسا گی آوللری بزنك عسکرلر طرفندن اشغال قیلندی. یاسترناق آولی یانده‌غی سونگی صوغشی بزنك ایچون فایده‌لی روشده بتدی. صمورگه‌ن رایوننده و «روونو»دن جنوبده همده یوغاری نیمن نهری بوینده دیلانکه آولی رایوننده نق صوغش اوزلکسز دوام ایته. دشمانك عسکری هرنه تابا تجاوز قصدی نتیجه‌سز قالدی. پریپه‌تی نهرندن جنوبده اسطیری نهرینك اورتا قسمنده قو-ویل-صارنا تیمر یول رایوننده‌غی صوغشدن صوك بزنك عسکرلر وولفاغول اوزییسکی، آپنوو، والچوق، میدویزقه آوللرن آلدیلر. اورن اورن دشمان عسکری ترتیبسز روشك چیکدیلر.

وارشاوده

«بزنك مخبر» نام عسکری غزته‌نك خبرینه کوره وارشاو واطرافی ایچون نیمسلر مخصوص پاصپورتلر چغارغانلر: پاصپورت ایچون ٥مارق آقچه آلالر. نیمسلر ساقسون میدانندغی یا گی صابور چیرکاوینك آلتونلاغان قبه اوستون قوباروب آلورغه حاضرلنه‌لر، دی. همه حکومت مؤسسه‌لرنك گی دفتر کاغذ ومیبللر نیمسلر طرفندن جیوب آلنغان. خزینه قوارتیرلرنده طوروچی همه آفیسار و چیناونیکلرنك ایبر و اسبابلری طالانغان.

وارشاوده آزق بهاسی: ایتنك قاداغی ٦٠تین، ایکمك، شیکر ١٨ تین، قالباصا ١ صوم ٢٠ ق، مای ٨٠ ق تعیین ایتلگان.

نیمسلر برده سببسز بیك کوب پالا کلرنی حبسکه آلالر، نیمس صالداتلرینك بیانینه کوره، ویلنا رایوننده‌صوغشلرده نیمسلر بیك کوب تلفات کورگانلر، دی. نیمس صالدا-تلرینه کیوم وایتك یتشمی ایکان، آلار أولك لرنك کیوملرن آلالر، دی. آتلی عسکرلرینه آتنی‌ده بیك کوچکه یتکره‌لر ایکان. آلار بلجیقادن‌بیك کوب بریزینت وآربالر کیتر-گانلر. عمومیتله نیمس عسکرینك روحی شاقتی بومشاغان، جیگو امیدلری همان کیمی ایکان.

استوقهولم (٢١ سنتابر)- نووگیور-گیوسکی کریپوستندن ٥٩ کشیلك طاغن‌ده بر فرقه شفقت طوتاشلری کیترلوب پترو-غرادغه اوزاتلدیلر. آنده ینه‌دن ١٣ روس شفقت طوتاشی قالغان.

غرب صوغش میداننده

پاریژ- (٢٢سنتابر. رسمی.) «آرتو آ» فرونتنده‌نق‌طوب آتشو دوام‌ایتدی. «سقارن» دن شمالك بومبالر اناتا صوغشلری. شولای اوق شامپانی فرونتنده ایپندیوه‌غرانژ رایوننده، باوارن اوتاری، «سه‌ن» طاولری تیره‌سنده‌ده بومبا ومینا صوغشلری دوام ایته. وه‌ردن کریپستی، و «آرن» تیره‌لرنده فرانسوز طوپلری نیمس پویزدینه یه‌دره یاودروب نق شارتلاو یاصادیلر. باشقه فرونتلرده اهمیتلی واقعه‌لر یوق. فرانسوز اوچوچیلری بیاش استانسه‌سینه ٥٠ بومبا ارغتدیلر.

لوندون- (٢١ سنتابر) انگلیز باش قوماندانی خبر بیره: کیچه نیمسلر انگلیز پازیتسیه‌لرینه نق اوت یاودروب قات قات هجوملر یاصادیلر. آلار نی حدلی فزو هجوم یاصاسه‌لرده انگلیز ترانشیلرن آلا آلمادیلر و کوب تلفات کوردیلر. شمال غربی یاقده نیمسلر باگیدن غوگینسولیرن زیدوتینك کوبره‌ك قسمن قولغه توشردیلر. فرونتنك باشقه قسملرنده اوزگارش یوق.

دیگزده

استوقهولم (٢١ سنتابر)- راسنیتسه‌دن خبر بیره‌لر: ٢٠ سنتابرده آرفونا یانده انگلیز صو آستی کیمه‌لری اشتیتن‌دن چققان «سویونیا» پاراخودینه طوب آتدیلر. پارا-خود قمغه اوطوردی. کشیلری قوتقارلدی.

گیرمانیا- آمریقا

واشینغتون (٢١ سنتابر)- جماهیر متفقه حکومتی گیرمانیا حکومتندن «آرابیك» پارا-خودی باترلو واقعه‌سنده‌غی عیبنی اعتراف ایتوون طلب ایته‌چك. وبونك شیکللی واقعه لرنك تکرار ایتلمه‌وینه تأمینات صورایاچق.

آوستریا- ایتالیا آراسنده

روما- (٢١ سنتابر) فرونتنك بعض اورنلرنك طوب صوغشلری دوام ایته. آوستر یالیلر قورمونو استانسه‌سینه بیك کوب یه‌دره یاودردیلر. لکن هیچ بر هلاکت‌یاصی آلمادیلر. ایتالیانلر دشماننك کوزه‌تچی پوستن و یوك کروانلرن طوپقه طوتدیلر.

آوستریالیلر زهرغازطار اتدیلر ایسه‌ده ایتالیانلر کوزلك وباشقه اسبابلر بله‌ن‌مذکور غازدن‌صاقلاندیلر. ایزونتسو نهرینك‌توبانگی قسمنده نق یا کغرلریاوو ایتالیان عسکرلر-ینك فعالیتنه مانع بولا آلمی، آلار یر قازو اشن ممانعتسز دوام ایتدره‌لر.

تورکیه ایله دورتلی اتفاق صوغشی

(پ. آ. ت.)

قافقاز فرونتنده

عالی باش قوماندان اشتابندن (٢٢ سنتابر) وان رایونن استثنا قیلغانده بتون قافقاز فرونتنده اهمیتلی واقعه‌لر بولمادی. تورکلر تورلی اورنلرده بزنك حدودکه تابا تجاوز ایته‌رگه طرشدیلر. لکن هر اورنك آلار جیگل گنه طوقتاتلدیلر. قارا دیگز ساحلی بویلرنده خوپه‌دن جنوب غربی یاقده همده آندن جنوب شرقی‌ده چورخ بله‌ن اولطی نهرلری قوشلغان‌اورنلرده، ایشخان رایوننك آلغی فرقه‌لرنك بیك نق به‌رشولری بولدی. چورخ بله‌ن اولطی نهرلری قوشلغان رایوندن جنوب‌شرقی‌غه‌طابا طارتوم، فاروسان کوللرینه قدر بولغان فرونتده بزنك تفتیشچی فرقه-لرمزنك بر نیچه موفقیتلی حرکتلری بولدی.

دوناخ رایوننده (فرات نهری بوینده آلاشکرددن توبانره‌ك) میلازگرت‌دن شرقك همده اورجیس رایوننده (وان کولی‌نك شمال شرقی باشنده) طناق حکم سوره. وان شهرندن جنوب غربی یاقده بزنك عسکرلر تورك فرقه‌سن جیگوب ٢٠ سنتابرده تورکلرنی وان کولینك جنوب ساحلی بویلاب تعقیب قیلوده دوام ایتدی. باش قالا و اوریب یاقلرنده اوزگارش یوق.

قارا دیگزده

بوخاریست- (٢١ سنتابر) «اونیور-سول» غزته‌سینك خبرینه کوره، رومانیانك سولینا پورتنده آوستریا- گیرمانیالیلر طرفندن صاتوب آلنغان دورت بوکسیر پارا-خودن رومانیا مأمورلری طوتوب قالغانلر.

قارا دیگزده صوآستی کیمه‌سی

پیتروغراد- (٢٢ سنتابر) قارا دیگز-ده‌گی صوغش حرکتی حقنده کیچه بیرلگان خبرگه علاوه اولارق بحریه دائره‌لرنده بویله بیان ایته‌لر: ١٨ سنتابرده قارا دیگز فلوطمز تورکیه‌نك کومر رایونن، زونغلد-اقنی، طوپقه طوتوب خرابات یاصادیلر. زو نغلداقنی صاقلاوچی دشمان صو آستی کیمه‌سی بر نیچه مرتبه بزنك صوغش کیمه‌لرمزگه هجوم یاصارغه قصد ایتدی. صوغش کیمه‌لرمز آنك هجومندن صاقلانوب طوب آتوده دوام ایتدیلر. دشمان صو آستی کیمه‌سی بزنك بر مینانوسیسمزغه اوت یاودرسه‌ده موفقیت قازانا آلمادی. مینانوسیسمز آنی به‌روب هلاك ایته‌رگه هجوم یاصاغان ایدی، لکن صو آستی کیمه‌سی تویکه چوموب الگردی. زونلغلدا-قده‌غی ساحل باتاریلری، بزنك صوغش کیمه‌لرمزدن برینه کوچلی اوت آچقان ایدیلر. لکن صوغش کیمه‌سندن توز روشده آچلغان اوتلر بله‌ن تیزوك آتودن طوقتارغه مجبور ایتلدیلر. صوغش کیمه‌مزگه هیچ بر زیان تیدره آلمادیلر.

آمریقا وتورکیه

واشینغتون (٢١ سنتابر)- آمریقا حکومتی استانبولده‌غی ایلچیسی مارغوشتاو آرقلی تورکیه خارجیه مینیسترینه اگر تور-کیه‌ده ارمنیلرنی قرو اشی طوقتالماسه آمریقا بله‌ن تورکیه آراسنك دوستلق مناسبتی کیسله‌چکنی بلدردی.

داخلی خبرلر:

١٩١٦ نچی یللق اسمیتالر

حکومت ١٩١٦ نچی یللق اسمیتاده تماکو نالوغن ١٠٥ میلیون صومغه بتەر دیب ظن ایته. ١٩١٥ ده‌گیدن ٤٩ میلیون صوم آرتق.

حکومتنك فکرنچه آق‌آراقی ١٩١٦یلنك ١٠٠ مك چیله‌کدن آرتق صاتلماس. بوعادت-گی‌نك مگدن بر الوشی دیورلك بولادر. لکن تورلی صناعتخانه‌لرگه اسپیرت بیرو بیك کوبایه. حکومت‌اسپیرتنی زاغراینتسه‌غه چغاررغه‌ده بیك طریشه‌چق. ١٩١٦ ده خزینه آرافیسی‌ایچون‌اسپیرت‌اشله‌تو بولماپاچقندن خزینه‌نك اسپیرت حاضرله‌و راصخودی١٩١٥ ده‌گی ١٢٥میلیون‌صوم اورنینه٦٠میلیون‌صوم بولاچقدر.

حکومت شیکر داخودی مسئله‌سنده بویله بیان قیلا: «صوگغی اون یل اچنده روسیه‌ده شیکر استعمالی هر یل ٦-٧ پروسینت آرتا ایدی. ١٩١٣-١٩١٤ یلنده (بر یلده) ٨٤ میلیون ٥٠٠ مك پود شیکر استعمال قیلندی.

ایسرکلك بترلگاچ صوغش‌وقتی بولوبله‌ن شیکر قیمت بولسه بیله شیکر کوب کیتوب بر یل اچنده ٩٥میلیون ٥٠٠مك پود صاتلدی. ١٩١٦ یلنده ١٠٠ میلیون صوملق شیکر صا-تیلوب خزینه‌گه صاف ١٨٠میلیون‌صوم آفسیز آلینور ظن ایتله. ١٩١٣ نچی یلده روسیه‌ده صرا وبال‌دن ٢٢میلیون ٦٤٨مك صوم آقسیز (نالوغ) جیولغان ایدی. ١٩١٤ ده موبیلیزا-تسیه وقتنده صرا صاتو طیولو سببلی بویلك باری ١٥ میلیون ٥٥٠ مك صوم جیولدی. ١٩١٥ده ایسه کوب اورنلرده صرا صاتو شهر ویمستوا اداره‌لری طرفندن‌منع ایتلو سببلی بتون آقسیز ١میلیون‌صومدن کوب آرتمیدر. حکومت ١٩١٦ نچی یلده بوندن داخودنی ١ میلیون ١٠٠ مك صوم بیلگولی. (حکومت

١٩١٥ ده صرا وبالدن ٣٧ میلیون ٥٠٠ ملك صوم جیولور دیب ظن قیلغان واسمیته‌غه کرتکان ایدی). مسکرات صاتواورنلرندن پاتینت ایچون ١٩١٣ ده ٦ میلیون ١٧٥ ملك صوم آقچه جیولغان ایدی. کوب اورنلرده آراقی‌وصرا صاتو بتکانلکدن حکومت ١٩١٦ده ٥٠٠ ملك صومدن آرتق کوتمیدر.

خزینه‌گه آقچه طابو - حکومت گوبیرنا-تورلر آرقلی همه گوبیرنسکی زیمسکی اوپرا-والرغه: «زیمستوالر اوزلری‌نك همه‌صاقلق آقچه‌لرن، بوجمله‌دن پینیسیونی قاصسه هم استراخاوانیه صومالرن خزینه‌گه بیروب قسقه مدتلی خزینه بیلیتلری آلسونلر ایدی، خزینه بو طریقه آقچه طابسه دولت بانقی‌نك کاغد آقچه چغارو حقن طوقتاوسز آرتدررغه لزوم کورلماس ایدی» دیب مراجعت قیلغان.

پالیسه‌نی کوبه‌یتو - داخلیه‌مینیستری بیك کوب پالیسه مأمورلرن کوبه‌یتوگه دومادن رخصت و آقچه صورایاچق. «ر. ص.»

غزته‌لرنك اوکغایسز حال کیچرولری - پیتروغرادنك همه زور کونده‌لك غزته‌لری برله‌شوب بویله اعلان قیلدیلر: «صوغش باشندن بیرلی غزته‌لر بیك زور مادی اوکغایسزلق کیچره‌لر. سودا وصناعت باشینه کیلگان اوکغایسزلقلر سببلی غزته‌لرده اعلانلر بیك کیموب کیتوب غزته‌لرنك ایك زور داخودلری یوغالدی. تیلیغراملر و خبرله‌شولر قیمتله‌نو اوستینه غزته ایچون کیره‌کلی همه‌ماتیریاللرغه‌ده‌بها آرتدی. اوسته‌وینه غزته‌لرنك خیلی طارالا طورغان اورنلری صوغش میدانینه ئیله‌نوب کیتدی، یعنی غزته آلوچیلر کیمودی. حاضر آڭلاشلدی‌که پیتروغراد غزته‌لری باری بهالری آرتدر-لسه‌غنه دوام ایته آلاچقلر. شول سببلی برنچی اوکتابردن باشلاب همه‌پیتروغرادغزته‌لری‌نك بهاسی واقلاب صاتقانده هر نسخه‌گه ١ تین آرتق بولاچق. مثلا ٥ تین اورنینه ٦ تینگه صاتیلاچقدر.

پیتروغرادده بلغار اقچه‌سی قیمتله‌نو - بالقان واقعه‌لری مناسبتیله پیتروغرادده بلغار آقچه‌لری بیك قیمتله‌ندی. بر آتنا اچنك بلغار آقچه‌لری نك بهاسی صومغه ١٠ - ١١ تین کو-تارلکان. [illegible] ١٧ ١/٢ تینلك آقچه) لری اوتکان آتناده ٤٠ - ٤١ تینگه یوری ایدی، حاضر ٤٦ تین طورا. «ر. ۋ.»

شهر صایلاولری کیچکدریلو - ١٩١٦ نچی یل یازنده پیتروغرادده شهر دوماسنه یاکا غلاصنیلر صایلاو بولاچق ایدی. صایلاو وقتنده تورلی فرقه‌لر آراسنده اختلاف و طارتش چغو ویاکا کشیلر صایلانوب آنلرنك صوغشقه یاردم اشلرندن خبرسز بولولری ممکنلك اعتبارغه آلینوب حکومت صایلاولرنی صوغش بتوب طنچلق، اورنلاشقانغه‌چه کیچکدر-رگه تیوش طابقان. بو قرار پادشاه حضرتلری طرفندن تصدیق قیلنغان. «ر. ۋ.»

آلداب آقچه آلو - مسکاو کوپیچسکی بانقینه ایکی کشی کیلوب یالغان اوردیر ایله، آقچه توله‌میچه ٢٥ ملك صوملق ٥ پروسینتلی زایوم بیلیتلری آلوب کیتکانلر.

تورك تبعه‌لرن حمایه - روس - تو-رك صوغشی باشلانغاندن بیرلی روسیه‌ده‌گی تورك تبعه‌لری ایتالیا حمایه‌سنده صانالا ایدیلر. هر نه قدر ایتالیا ایلچیسی آنلرنی حمایه ایتمه‌سه‌ده بو حال تورك - ایتالیا صوغشی اعلان ایتلوگه‌چه دوام ایتدی. حاضر تورك تبعه‌لرن حمایه قیلو اسپانیا ایلچی و قونسوللرینه طاپشرلغان.

آغینتستوا تیلیغراملری:

پیتروغراد - (٢٢ سنتابر) حکومت اوشبو معروضه‌لرنی قاراب قبول قیلدی: ١) صوغشدن ضرر کورگان رایونلرده ابتدائی اشقولا اوچیتلرینك محلی منبعلردن آلا آلمی طورغان ژالونیه‌لرن طوتروب بیرو ایچون آقچه تخصیص ایته‌رگه؛ ٢) ١٩١٧ نچی یلغی برنچی الغوت بولوب آلنغان عسکورلرنك عائله‌لرینه مادی یاردم بیررگه؛ ٣) عسکر یتیملرن قاراو ایچون رومانفسکی کامیتیتغه ٤٠٠ ملك صوم آقچه بیررگه؛ ٤) زراعت پریوتلری ایچون بیرله‌چك یاردمنی آرتدرو حقنده رومانفسکی کامیتیتغه رخصت بیررگه.

صوغش قاچاقلرن اورناشدرو اشن قاراو ایچون تشکیل قیلنغان مخصوص کیڭاش هیئتی

بلغار چاری فردیناند.

رومانیا قرالی فردیناند.

صوغش میدانلری رایوننده‌غی خلقنك کو-چله‌ب کوچرلمه‌وی تیوشلك‌گه قرار بیردی.

ژیتومیر - (٢١ سنتابر) کیچه وبوکون والین فرونتندن ١١ملك آوستریا اسیری اوتکارلدی. بولارنك همه‌سی ١٨ چاماسنده یاش صالداتلر.

تیفلیس - (٢٢سنتابر) وارشاو پالیتیخنیکوم مکتبی تیفلیسکه کوچربلورگه قرار بیرلو مناسبتی بلەن شهر دوماسی آننك تشکیلاتی ایچون ١٥٠ ملك صوم آقچه بیررگه بولدی.

یهودیلرگه یاردم

لوندون - (٢١سنتابر) صوغشدن زیانلا-نغان روسیه‌ده‌گی یهودیلرگه یاردم ایچون روتشیلد ریاستی تحتنده بر طاقم نفوذلی یهودیلردن عبارت کامیتیت تشکیل قیلندی. روتشیلد اوزی ٥٠ ملك صوم اعانه قیلدی همده بر نیچه کشی بیشه‌ر ملك صومدن اعانه قیلدیلر.

شوٖیتساریه - بیرن شهرندن خبر بیره‌لر: شویتساریه حکومتی تلاسه یاش، تلاسه قارت بولسون قورال طاشوردی‌بتون یگت وایرلرنك ژوینسکی پریسوتستوٖیه‌لرگه کیلولرن امرایتدی. بوکا سبب ینه‌دن عسکر جیارغه کیره‌ك بولسه کوبمو یاراقلی کشی بارلقنی حسابلاو تیوشلکدر. «ب. ۋ.»

گوبیرنسکی زیمسکی صابرانیه جیولشی

[illegible] (٢٣ سنتابرده) گوبیرنسکی زیمسکی صابرانیه‌نك آلتنچی عادتدن طش آشغچ جیولشی بولدی. ٥٢ اعضادن ٣٥ قدر کشی بار، مسلمان غلاصنیلرده (اورسکی احمدافندی اسحاقف ایله کنجه‌بای یاخشیبایف) حاضر ایدیلر. صوغش مناسبتیله آشغچ قارا-لورغه تیوش ١٥ قدر مسئله قارالدی. ولایت زیمستواسی اسمندن غوسودارستوینی صاویتغه اعضا صایلاندی.

غ. صاویتغه زیمستوا اسمندن صایلا-نورغه حقی بولغان ٦ کشی‌نك اسمی اوقولوب شولاردن اوچ کشیگه زاپیسکه یازلدی. صایلانورغه حقی بولغان کشیلر شولار ایدی: ١) دۋوره‌نلر باشلغی ل. ای. شوت - ٥٨ باشنده. ٢) دیستویتلنی استاتسکی صاویتنیك راصطوفسف - ٨٢ده، ٣) د. آ. خالادقوفسکی - ٤٦ده، ٤) اوبیرلیندر - ٤٢ده، ٥) آخو-تنیکف - ٦٨ده، ٦) اشمورلو - ٤٧ باشنده. شولاردن اشمورلوغه ٢١. آخوتنیکف‌گه ١٠، خالادقوفسکی‌غه ٢ زاپیسکه چقدی.

شارغه قویا باشلاغاچ آخوتنیکف (موکا قدر زیمستوا اسمندن غ. صاویت اعضاسی بولوب کیلگان کشی) قاندیداتورلقدن کیری آلدی. ١٠ قارا شارغه قارشی ٢٠ آق شار بلەن اشمورلو اعضا صایلاندی.

اشمورلو-گیننادی فرانسوٖیچ - چیلابی اویازنده بر ایه‌سی وآراقی زاۋودی خوجه‌سی بولوب شولوق اویازدن ولایت زیمسکی صابرانیه‌سنده اعضا ایدی. ٤٧ باشنده، کبار طبیعتلی، عقللی و هر وقت اوزن اوستا و چغشلی سویله‌وی بلەن طانیتوب کیلدی. گوبیرنسکی زیمسکی صابرانیه‌ده هر وقت ترقیپرور و خلق طرفداری فکرلر بیان ایته، غلاصنیلر آراسنده ایك معتبرلرندن صانالا ایدی.

بوجیولش بیگره‌ك شول صاویت‌اعضاسی صایلاو ایچون چاقرلغان ایدی. ایرته بر-کیچ بر مجلس یاصالوب ایکی مجلسده اش بتدی. قارالغان مسئله‌لر آراسنده شوندی قرارلر یاصالدی:

١) زیمستوا خدمتنده وقتده یغوشلی آورودن اولگان بر فیلدشر (میشچیراکوف) عائله‌سینه ایکی ملك صوم یاردم بیررگه.

٢) صوغش بیرندن کیلگان قاچاقلرنی ایکیگه آیروب اشکه یارار طورغانلرینه اورن طابوب بیررگه، یارار طورغانلرینه مادی یاردم بیررگه. قشقه یاکیدن کوب قاچاق کیلو احتمالی بولدغندن حاضر کیلگا-نلرن کونلر یلی وقتده یراقراق اورنلرغه ایلتوب اورنلاشدررغه.

٣) ١٩١٥ نچی یل ایچون توزولگان غوسودارستوینی پوزیمیلنی نالوغ لایحه‌لری تصدیق ایتلدی.

٤) کۋارتیر و آزق قیمتله‌نو سببلی زیمستواده خدمت ایتوچیلرنك ژالونیه‌لرن آرتدرو حقنده لایحه کرتلگان ایدی. بو حالنك زیمستواغه نالوغ توله‌وچی خلق اوستنه ده بیك قاتی حکم سورگانلکنی اعتبارغه آلینوب اکثریت طرفندن رد قیلندی. بوقسه زیمستواده دائمی خدمت ایتکان هر خدمتچیگه ژالونیه‌سینه قاراب (صومینه ٢٥ - ٣٠ تیندن) معاشلق آرتدررغه تکلیف ایتلگان ایدی. کره‌ستیان غلاصنیلر قارشی توشدیلر. طاوشقه قویغانده ١٣ گه قارشی ٢٠ طاوش بلەن رد قیلندی. ك. ب.

اورنبورغ خبرلری:

قاچاق مسلمان اوقوچیلری - پولشه و لیتوادن قاچوب کیلگان مسلمان اوقوچیلر اورنبورغده حکومت مکتبلرینه کیردیلر. حاضر [illegible] اوچیلشچه‌گه ٦ سی قبول قیلندی. بونلرنك، اسلام‌دین درسلرینه کرسه‌لرده تاتارچه بلمه‌ولری آرقاسنده فائده‌لانا آلمی طوردیقلری غزته‌مزده یازلغان ایدی، حکومت مکتبلرنده دین معلمی بولغان عبدالرحمن افندی ماچییف آنلرنك دینی احتیاجلرن کوز آلدنده طوتوب آنلرغه روس تلنده اولاراق آیرم دین درسلری اوقوتا باشلامشدر. مسلمان طوغانلرمزنك بو طریقه معنوی بر احتیاجلری اوته‌لوبیك ممنونیت ایله ایشتلدی.

مسلمانلرغه‌خاص‌اوچیتلسکی‌قورصلر - اورنبورغ زیمسکی اوپراواسی‌نك معارف شعبه‌سی اورنبورغ گوبرناسنك عمومی‌تحصیل کرتلگان وقتده مسلمانلر ایچونك ١٥٠٠دن‌حتی ٢٠٠٠ قدر اشقولا کیره‌ك بولاچقنی، مذکور پلان ٢٠ یلغه بولینوب اشله‌نگانده بیله هر یل١٥٠ - ١٨٠ آراسنده اوچیتل و اوچیتلنیسه طابلوغه احتیاج‌بارلقنی، بونلرنك مسلمانلردن بولولری تیوشلکنی اعتبارگه آلغان وتدریجا به‌لسه‌ده مسلمانلردن اوچیتلر یتشدرو باشلاونی لازم طابقان. بونك ایچون باشلاب حاضرگه اورنبورغ شهرنده هر یل ٢٠ - ٢٥ مسلمان اوچیتل چغاررلق ٢ صنفلی اصول تعلیم قورصلری آچارغه بولغان وبوکا اوسناف (لائحه) توزوگان. بو لائحه‌گه بناء بو قورصقه ٢ قلاصلی اوچیلشچه‌لر بترگان یاکه شول پروغرام بلەن امتحان طوتقان مسلمان یگتلری دین و آنا تلی درسلرندن امتحان بلن قبول ایتله‌چکلر وروس تلنده همه ٢ یللق پیداغوغیچسکی قورصلرده اوقولغان فنلردن طش مسلمانچه دین درسلری و بیك یاخشی روشده آنا تلی درسلری اوقتلاچقدر. بونده ١٥ - ١٨ یاشلك یگتلر یاکه برنچی رازراد الگوتلی یاکه عسکرگه آلنمایاچقلری معلوم ٣٠ یاشکه قدر بولغان یگتلر قبول‌قیلناچقلر. مدرسه بتروچیلر و معلمك ایتکان کشیلر قبول وقتنده‌آلده طوتولاچقلر. قورصلرهم روسچه اوچیتل هم مسلمانچه معلم بولورغه یاراغان شهادتنامه‌ده بیره‌چکلر. قورصلرده اوقوچیلرغه زیمستوا طرفندن یلغه ١٠٠ - ١٦٠ صوم قدر یاردم بیروده کوزده طوتیلادر.

بو اوستاف اورنبورغ غزته محررلرندن، مدرسه معلملری واوچیتللرندن هم ضیالیلردن عبارت بر کامیسیه طرفندن تیکشریلوب بر آز توزه‌تلوب مقبول هم مسلمان خلقی‌نك منفعت و مطلبینه تمام موافق ایتلمشدر. بو لائحه زیمستوانك بو قشقی نوبت جیولشینه عرض ایتله‌چکدر. زیمسکی صوبرانیه قبول ایتسه بیله آچیلووی هر حالده بره‌ر یلسز بولماس ئلی، دیلر.

غ. صاویتقه‌دوارانلردن ۋیبورشیقلر - دورانسکی صوبرانیاده ١٤ دواران جیولوب دوارانلردن غ. صاویت اعضاسی صایلاوغه قانشو ایچون (ۋیبورشیك اینوب) بر آوزدن سیناتور آخوتنیکوف ابل ص. خالادقوفسکی‌نی صایلادیلر. بونلر ایکیسی‌ده پیتروغرادده طورالر، برنچیسی بوکاچه اورنبورغ ولا-یتی آلپاوتلرندن غ. صاویتده وکیل ایدی؛ ایکنچیسی غ. صاویت‌قانسه‌لاریه‌سنده‌چیناونیك.

صو بهاسن اوسدرو مسئله‌سی - شهر دوماسی وادابراۋودغه فیلتر یاصاوغه آقچه طابو قصدیله صو بهاسن ایکی مرتبه دیورلك اوسدررگه بولغان ایدی. کازوننی پالاتا بونی بردن فقراغه آورلق کیتر و دیب قاراب، ایکنچیدن زاقونغه خلاف طابوب بوکا پروتیست ایتکان.

کازوننی پالاتا اوز طرفندن شهرگه: «اگر آقچه‌بیك کیره‌کسه غیر منقول ملکلرگه نالوغ ارتدرلسون» دی ایکن. آکن گل بو-رت صاحبلرندن عبارت دومانك آندی پلا-نغه قوشیلو احتمالی یوقدر.

اورنبورغده نیچون قوی مایی قیمت؟

هر کم‌گه معلوم‌که، فوق‌العاده حاللر بولو سببلی، هر نرسه‌نك بهاسی افراط کو-تارلدی. فابریچنی ماللرنك بو قدر یوغاری بهاغه چغووینه البته سببلرده کوب: یا اشچی یوقلقدن فابریك طوقتالغان، مال اشله‌نمی، یاخود اشله‌نگان مال‌نی کیترو‌گه یوللر طو-قتالغان، کیتروب بولمی وغیرلر. بوحالنی بر درجه معذورده کوروب بولا. فقط ایت مای کبك نرسه‌لرنك بو قدر یوغاری بهاغه [illegible]. مثلا: اورنبورغ ایسکیدن بیرلی ایت ماینك کوبلگی ایله مشهور بر شهردر. هر یل کوز (سنتابر، اوکتابر، نویابر آیلرنده) اورنبورغ ایله قارغالی‌ده تخمینا ایکی یوز ملك‌دن کیم قوی صویلمی. اورتا حساب ایله بو قدر قویدن، صابونلق - پادره‌ت ماینداه قطعی نظر، یوز ملك پوددن آرتق آشاو مایی حاصل بولا. شولای بولا طوروبده اورنبورغده بعض وقت آشارغه قوی مایی طابوب بولمی. تابلسه‌ده بش اون قوی صویوچی واق قصابلردنغنه طابارغه ممکن بولا. بو مبالغه توگل، فاکت! دیگزده صو، اورمانده اوطن طابو-لماغان کبك، شول قدر قوی صویلغان بر شهرده‌مای بولماوی بر اویلاغانك بیك عجب‌ده، بیك قزق‌ده؛ ایکنچی اویلاغانده اورنبورغ ایچون بیك اویات‌ده.

صوك بو قدر کوب مای قایده کیته؟ مونك سببی نرسه؟ سببی بیك معلوم: اوپراوا طرفندن تعیین قیلنغان بهاغه‌غنه قناعتلنمی طورغان قومسز، آچ کوزلی بایلر، قیمت بها ایله آسترخان، قزان وغیری شهرلرگه ماینی صاتوب بتره‌لرده، بیچاره اورنبورغ اهالیسی مایسز قالا. قوی ماین مسلمان خلقی کوبره‌ك استعمال قیلا. روس خلقی صاری‌مای استعمال قیلغانلقدن، بو واقعه آلارغه سیزلمی‌ده، تأثیرده ایتمی.

سنتابر اوننده باشلاب اورنبورغ هم قارغالی‌ده پارتیه قویلر صویلا باشلادی. مای کوبایدی. حاضر ایندی هیچ بولماسه اورته صنف‌خلق ایچون ایك ضرور بولغان قوی ماینه عادی حق بولورغه‌تیوش ایدی. حالبوکه حاضرده اورام کیبه‌تلری قوی ماین قدافلاب ٣٣ تین‌دن کیم صاتمیلر. «مال قیمت بولغان صاین صاتوچی‌نك انصافی بته» دیلر. بیك حق سوز. بیچاره یارلی خلق بریارم قداق‌مای‌آلورغه‌تیلر سه‌تیلرسون، بایلرنك آنده اشی یوق. آلارهمیشه ماللرن ممکن قدر قیمت بهاغه صاتوب کسه‌لرن قالنایترغه طرشالر.

اوبل هم قارا قامش یارمینکه لرنده قوی حقی بو یل بلطرغی‌دن آرتق بولماغان. بونی هر کم تصدیق قیلا. آرتق بولسه زوینی باغو، قویچی، اشچی حقی آرتق؛ اما ماینك پودینه اوچ دورت صوم کوتارترلك درجه راصخود هیچ یوق. الوك یللرده کوز کونلرنده قوی مایی ٧صوم ٥٠ تین - ٨ صوم بولا ایدی، فوق‌العاده حاللر سببلی بو یل ماینك پوطی توقز صومده بولسون. اول وقتده‌ده قوی صویدروچی بایلر بیك زور فائده قیلالر.

مسلمان غلاصنیلر بو مسئله‌گه دقت‌ایتوب، قمتچیلك ایله کوره‌شوچی کامیسیه‌گه آڭلانسه‌لر، بلکه بر چاره‌سن کوررلر ایدی. بوق ایسه مای ینه چیت شهرلرگه صاتلوب بتوب، اورنبورغ مایسز قالاچاغی شبهه‌سزدر. هیچ بولماغانده یللق پربپورسیه ماینی اورنبورغ ایچون قالدروب، نارمالنی حق تعیین ایتلسه یارار ایدی.

شاکر محمدف.

اطراف خبرلری:

بال وبوزا طارالو - اورنبورغ‌ولایتی طامیان ۋولصتنده اسپیرتلی اچملکلر صاتو منع ایتلگاندن صوڭ خلق آراسنده بال آچیتوب، بوزا یاصاب‌صاتو بیك کوبه‌یوب کیتکانن یازالر. حاضر بعض آوللرده «بال-بوزا» بلەن کسب ایتوب طوروچی وزور «زاویدینیه»لر آچوچیلر بار. خاتون وبالا چاغاغه قدر مذکور ایسرتکچلر بلەن مبتلا بولوب بارالر. یاخشی یامان اشله‌نگانن تیکشرمیلر. ایسرتر ایچون‌آدمنك سلامتلگینه ضررلی نرسه‌لر قاتشدروب یاصالغان بال وبوزالرنی اچوب آغولانالر، دیلر. دینی وطبیعتی ایله ایسرتکچ دن یراق بولورغه تیوش مسلمانلرنك بو روش ایسرتکچ‌گه مبتلا بولولری زیاده‌سیله تأسفلیدر. محله باشلقلری ومحلی مأموریت کشیلری بو حالگه دقت ایتسونلر ونیوشلی چاره‌لرن کورسونلر ایدی.

اورسکی

(اوز مخبرمزدن).

جمعیت قارامغنده‌غی قزلر مکتبلری - ٣ نچی سنتابرده (اوتکان یللرغه قدر خیلی ایرته) آچلدی. مدرسهٔ احمد جانیه‌ده ایکی، مدرسهٔ عباسیه‌ده ایکی معلمه آلماشدرلدی. الوککی معلمه‌لری بعض جهتلردن استحقا-قسزلق کورسه‌تدیلر. مودا‌غه بیك بیرلوب اوقو و تربیه جهتلرینه اعتبارسزلقلری آڭلاشلدی. بولار اورنینه جمعیت اوفادن ضیاء الدین الکمالی افندی واسطه‌سیله ٣ معلمه کیترترگه قرار بیردی. یول راصخودلری کوندرلدی. تیزدن اورسکیده بولاچقلر. دورتنچیگه دخی یاخشی تعلیم وتجربه‌کورگان بر معلمه (مرزوقه خانم احمروا) آلندی. جمعیت ادارەسی نك جدی بو حرکتلری آرقاسنده بو یل جمعیت مکتبلری‌نك طاغنده یاخشیراق بر یولغه صالنووی امید ایتله‌در.

٦ نچی سنتابرده جمعیت نك عمومی جیولشی بولوب اوشبو قرارلر بیرلدی:

١) معارف اینسپیکتوری‌نك تکلیفی بوینچه مسلمان مدرسه‌سی حضورنده‌غی روس تلی قلاصنه اوچیتل معاونی (اوچیتلنیسه) آلورغه، ١٩١٦ نچی یل باشینه قدر ایننه ٣٠ صومدن ١٢٠ صوم وظیفه بیررگه.

٢) ماهروی خانم رحمت‌اللینانك تکلیفی بوینچه «مدرسهٔ احمد جانیه»گه قول هنری معلمه‌سی ایتوب کریمه خانم فیض‌اللینانی آلورغه.

١٩١٤ نچی‌یلك ماهروی خانم رحمت‌اللینا اوزآرا برنیچه خانمدن آقچه جیوب اوبوق به‌یلی طورغان ماشینا آلدرغان، اوزخراجتی ایله کریمه خانم فیض‌اللینانی شول ماشیناده اشکه اویره‌تدرگان ایکان. بو یل ماهروی خانم جمعیت ادارەسینه مراجعت ایتوب شول ماشینانی مدرسهٔ احمدجانیه‌گه طابشراچاغن بلدردی. کریمه فیض‌اللینانی معلمه‌لك‌گه آلونی شرط ایتدی. جمعیت بو تکلیف نی مع‌الممنونیت قبول ایتدی وماهروی خانم‌نك معارف یولنده‌غی بو همتینه قارشی تشکر بیان ایته‌رگه بولدی. شونك بلەن برگه اعانه قیلوچی خانملرغه‌ده صمیم قلبدن تشکر بیان ایتله‌در.

جمعیت نك بوندن الوك بولغان بر جیولشنده ریالنی اوچیلیشچه‌گه دین معلمی

ایتوب امام عبدالله حضرت صالحی ، قزلر گیمنازیه‌سینه دین معلمه‌سی ایتوب مدرسهٔ اعمدجانیه معلمه‌لرندن کریمه خانم فیض‌اللینا تعیین ایتلدیلر. بوکا قدر قزلر گیمنازیه‌سنك معلمه منوره خانم اورایوا معلمه‌لك ایته، ریالنیده دین معلمی یوق ایدی.

اورسکی نك ایر بالالر مکتبلری‌ده سنتابر ۱۵لرندن قالمی آچیلاچق ایدی. ایکنچی محله مدرسه‌سینه معلملککه ترویسکی «مدرسهٔ محمدیه» مأذونلرندن ملاجان خالقف کیترلدی. برنچی محله (صالحی حضرت) مدرسه‌سینه‌ده چیتدن اقتدارلی معلم آلیناچاغی امید ایتله‌در.

اورسکی‌ده جمعیت وجماعت اشلری عموما یاراراق بارالر. «اورسکیلی ف.» افندی امضاسیله یازلغان بر مکتوبده صوڭغی یللرده جمعیت اشلری بیك ناچار تصویر ایتلگان بولسه‌ده واقع‌نڭ آندن کوب یاخشی بولغانلغی انکارنی قابل توگل. جمعیت اعضالری طرش. نیندی گنه بر اش بولماسون حاضر صزغانوب طورالر. مکتبلرنڭ وقتنده آچیلوب ، وقتنده تیوشلی معلم ومعلمه‌لر قایغرتلووی بوکا بیك یاخشی شاهددر. جمعیت‌نڭ بر کیمچیلگی بولسه اول‌ده اوتکان یاز صابان طویی یاصی آلمی قالدی . لکن بوده فوق‌العاده احوال سببلی بولدی. حاضر آنڭ اورنینه ادبیات کیچه‌سی ، اسپیکتا کل ، کینیماتوغراف سیانسلری بیروب صابان طویی‌یاصالماو سببلی طولماغان وارداتنی‌ده طوترغه اویلانادر. ع. علی اکبر.

مخابرلرده:

پالقاونیك میرزا محمدصفا افندی‌نڭ وفاتی

قوزنینسکی اویازی دیبیردییفلر فابریقه‌سنك طبیب علی اکبر افندی پیصتسوف نڭ طوغانلرندن پالقاونیك میرزا محمد صفا میرزا حسام‌الدین اوغلی پیصتسوف اوتکان آوغوست ۳۰ده وفات ایتوب ۳۱نك «فلچورا» زیارتنده دفن قیلندی.

مرحوم اصل قوزنیتسکی اویازی یالغاش قریه‌سندن بولوب کوب عمرینی آصحاباد شهرنده اوتکارمشدر. ۳۸-۳۹ یللر عسکری خدمتده بولوب ۱۹۱٤ نچی یلده پالقاونیك ونادۋورنی صاویتنیك درجه‌سنده آتستافقه‌غه چقغان. میداللری‌ده بار ایدی. بر غروزین قزینه اویله‌نوب آندن ۱۲ بالاسی بولغان. حاضرده ٤ ایر، ۵ قز بالاسی سلامت. اوغللری آفیسارلر: برسی گیرمانیا، ایکنچیسی نورکیه فرونتنده صوغشده. اوچونچیسی صاراتف‌ده. دورتنچی اوغلی اورنبورغده قادیتسکی قورپوصده اوقی. قزلرندن برسی ۋارونژده بر مسلمان آفیسارده ایرده، اوچ قزی گیمنازیه تمام ایتکانلر. قالغان برسی گیمنازیه‌نڭ آلتنچی صنفنده اوقوده ایدی.

مرحوم دیننده بیك مقید- دیانتلی-بر کشی ایدی. جماعت نمازلرندن قالمادی. مؤذن یوق وقتلرده مؤذنلك وظیفه‌سن‌ده اوته‌شدر گاله‌دی . دینی وملی مسئله‌لر حقنده سویله‌شوب اوطورغاندن صوڭ قرآن کریم وصلوات شریفه اوقوب آیریلا ایدی . هر وقت فلچورا بازارینه چغا، اوچراغان مسلمانلرنڭ همه‌سینه قچقروب سلام بیره‌ایدی.

آصحابادده یورطی بار . مونده آغای انینی کوروب استراحت ایچون قایتقان ایدی. ٤۰-٤۵ یللردن بیرلی قایتقانی بولماغان. اوپکه آورووی بلەن آوروب بر آتنه یاطقاندن صوڭ وفات بولدی. جناب حق اورنن جنتده قیلوب قالغانلرینه صبر جمیل نصیب أیله‌سون. امام شهید عونی.

مطبوعات:

«مرجانی»

(خصوصی بر تأثر)

بیوك عالممز محترم شهاب‌الدین المرجانی حضرتلرینڭ ولادتینه یوز یل طولو مناسبتیله اول محترم ذاتنی ایسکه توشروب محررلرمز وآنڭ اشلکلی شاکردلری طرفندن «مرجانی» رساله‌سی میدانغه چغارلدی. رساله اورتا فولده ٦۳۹ صحیفه‌ده بولوب بر نیچه رسمی بلەن یاخشی کاغدده باصلغان. بهاسی ۲ صوم.

مؤلف[illegible]رر و عالملرمزدن : شهر ش[illegible]ف ، کشاف حضرت ترجمانی ، عبدالله عصمت[illegible]، طاهر الیاس، ع. عزیز، عبید اللین افندیل[illegible]. ناشری صالح عبید اللین.

بو کتابنڭ می[illegible]انغه چغاچاغن ایشتکاچده توزه آلمی کوته ایدم. اللّٰه‌غه شکر آلوب اوقوب چقدم. عصرد[illegible]شلر یمه‌ده مطالعه قیلوب چغونی توصیه ایته‌م. بو کتابده بو بیوك عالممزنڭ ترجمهٔ حالی، حلقغه ایتکان خدمتلری، تاتار-تورك تاریخینڭ اوز آرامزده اهمیتلی بر ترسه‌ایکانینه‌یول آچووی، اصول‌تعلیمنی اصلاح‌غه یول کورگازووی، الحاصل بتون روسیه مسلمانلرینڭ فکرا آویانا باشلاوینه سبب بولوب کیتووی وآنڭ خیلی مفصل بر تاریخی ذکر ایتله. اوتکانده‌گی خطا و کیمچیلکارمزنی کوروب میدانغه چغارغان وشول چیرلرمزدن قتولور ایچون آرامزده‌غی مذهب و مسلك اختلافلرینی بتروب برله‌شوگه توصیه ایتکان محترم عالممزنڭ ترجمهٔ حالن بلو هر بر شاکرد ومعلملرگه تیوش بولسه کیره‌ك دیب بلەم. آنڭ ترجمهٔ حالی و طوتقان یولی بلەن طانشو ایچون شوشی «مرجانی» اسملی رساله‌نی اوقوب چغارغه کیره‌ك.

بو کتابنی توصیه و عرض قیلووم، ناشرلر و یاخود باشقه بر کشیلرگه یارار ایچون توگل، بلکه عموم قرداشلرمزگه خیرخواهلق یوزندن‌در. مرجانی‌نڭ حالی بلەن طانشو و آنڭ خدمتلرن تقدیر ایتو، هم آنڭ ذکرندن استفاده قیلوچیلرنی آرتدرمق و آنڭ نامینی تعمیم ایتمك ایچوندر.

حاجی‌احمد امیرف.

اداره‌گه مکتوبلر:

I

فنی کتابلر یازوچیلرغه مکافات - ملتمزنڭ علمی و فنی أثرلرگه بولغان احتیاجینی اوته‌و یولنده بر یاردم بولسون نیتیله فنی کتاب یازوچیلرغه اوشبو مکافاتلرنی وعده ایته‌من : ۱) طب علمنده مدخل بولورلق یاخشی بر أثر یازوچیغه ایکی یوز صوم. ۲) کیمیاغه دائر ادبی بر مجموعه (خیمیچسکی لیتیراطورنی اسبورنیك) ترتیب وترجمه ایتوچیگه یوز صوم. ۳) تاریخ طبیعیدن بر اثر ترتیب وترجمه ایتوچیگه یوز صوم. ٤) خانملر ایچون رهبر بولولق ایبلك (آقوشیر قه‌لق) کتابی ترتیب وترجمه ایتوچیگه ۵۰ صوم مکافات بیره‌چکمن.

بو کتابلرنڭ قلملری ایله طانلغان تجربه‌لی کشیلر طرفندن یازیلولری مطلوب. مرتب و مترجم اشکه کرشکانده نیندی کتابنی ترجمه قیلورغه ویاخودنیندی کتابلردن فائده‌لانورغه بولغانن میکا بلدرسون. أثری نڭ باشندن، اورتاسندن و آخرندن بره‌ر صحیفه‌سینی یباروب کورسه‌تسون. کتاب باشنك (دیباجه‌سنك) بو اثرنڭ مینم اشاره وترغیبم سببلی یازلدیغی بیان ایتلو برنچی شرط. (بو اشکه آسترخانلی پراویزور جنابلری اقدام قیلسه‌لر هر بر شرطدن معافدرلر).

استرخان گوبیرناسی قراسنی یار شهرنك اجزأ طبیهٔ عطریه عقاقریه مغازینی صاحبی فیاض فرزانف.

II

خوالین اویازی، ایسکی ماستاق آولنده یانغندن ضرر کورگان مسلمانلر فائده‌سینه اعانه.

بو یل اییول چیسلاسنده بو آولده بیك زور یانغن بولوب یوزلرچه عائله‌لر بیك آیانچ حالده قالغان ایدیلر. شولر فائده‌سینه اندیجان شهری نڭ حمیتلی ذاتلرندن تو به‌نك گی اعانه‌لر جیولوب، یوغارووده مذکور آولك امام صفا بختیارف اسمینه کوندرلدی.

اعانه قیلوچیلر: شاکر دیوییف ۵صوم. مکرمه خانم چانیشوا، عالم آلبیتقف، ابراهیم باییبقف، عثمان باییشف، اسماعیل ایرزین، کناز عبدالغنی یاوشف، اسماعیل بیروشف-۳رصومدن. حسین بورناشف، محمدجان بصیرف، فضلی احمد میکلی‌غولف، شاکر آبایف، احمدجان‌طانطاشف، عنایت‌سمینف، شاکر مراطف، طاهر کاشایف، شریف کاشایف، محمدجان‌بیگیشف-۲شه‌رصومدن. عالم‌باطرشین، علی‌اصفر چانیشف، ذاکر اودالایف، نامعلوم، عنایت بورناشف ، هاشم چانیشف ، نا معلوم، فیوم اورمانف- بره‌رصومدن . صفا اوته‌گانف ٤ صوم. فاتح بختیارف ۲صوم ۳۵تین. عثمان خوجه احمدف بر صوم ۲۵ تین. خدیجه خانم خوجه احمدوا، شاکر افندی، علاج‌الدین عیسین، عبدالله اورمانف، صدیق اوغلو، طاهر خوشبختییف ، حسن قاییپف- ایللیشه‌ر تیندن. غنی اورمانف بر صوم ایللی تین .

بارلغی: ٦٦صوم ٦۰ت

تیلەروب آچق هواده قالغان بیچاره عائله‌لرنڭ آچی کوز یاشلرن اعتبارغه آلوب اعانه قیلوچی محترم آغای- أنی و دوست-ایش‌که صمیمی قلب بلەن تشکر ایته‌من.

فاتح بختیارف (اندیجان).

اداره‌دن:

- آقتوبه‌دن ع. س. امضاسی ابله یازوچیغه : - زیارت و کتبخانه ایچون جیولغان آقچه‌لرنڭ حسابن صوراب یازغان مکتوبگز باصلمی . شخصیت‌گه تیوب یازغانده امضا تام بولورغه تیوش .
- قارافامش‌ده م. مولتییف‌که : - «روسیه سوداسی» اداره‌سی‌نڭ اوزینه مراجعت ایتگز . اول ژورنال آیغه بر چغا .
- میرزا نهرالدین یانباریسف امضاسیله یبارلگان «قربان عیدینه قارشی تعطیل» شعری «وقت» ده باصلورلق بولمادی .
- علی‌احمد اسحاقی امضاسیله یازلغان «اورال طاوینه سیاحت» هم «وقت» ده باصلورلق بولمادی .
- عیسی اهلی افندیگه : - صوڭغی واقعه‌لر مناسبتیله مدرسهٔ عالیه مدیری ضیاءالدین الکمالی افندیگه عرض حرمت ایتوب یازغان مکتوبگز ، بیك صوڭ طابشرلغانلقدن باصلمادی .
- ملاوزده ص. رفیقف‌گه : - اول حقده بر مرتبه یازلغان ایدی .

ناشری: «محمد شاکر ومحمد ذاکر رامییفلر».
محرری: فاتح کریمی.

قارتلقدن حالسزلك

بوونلر یومشاو، آرغنلق، قاتی آغرودن حالسزلنو، خمر اچکاننڭ آغرسی، و باشقه‌لر؛ ضعیفلك نیروانی آغرولر، ایرلك ضعیفلگی، یورك آغرووی، آرتق یابغو، ایتدن توشونی اسپرمین پیله ایله مجرب روشده دوالی‌لر. بتون دنیا طبیبلرینڭ تجربه‌لری بوکا شاهددر.

اسپرمین پیله‌نڭ چنی بالغز صنالغان اسپرمین گنه. شونڭ ایچون آنڭ "СПЕРМИНЪ-ПЕЛЯ" دیگان ایسمنه دقت ایتو همه اوخشاغانلردن صاقلانو تیوش، اورلق بزلرندن یاصالغان زیدکس هم وبنازکه‌لر اوخشاتلغان بولغانغه یاصالووی همه فائده‌لی‌لغی ایلهٔ اسپیرمین پیله‌گه هیچ تعلقی یوقدر. چونکه بولارغه کوب وقتده سلامتلك ایچون ضررلی نرسه‌لر قاتوشقان بولا.

استه‌گانلرگه توقفسز بوشلای اسپرمین پیله‌نڭ فائده‌لیلغی حقنده یازلغان رساله یبارله. اینڈی اورغانالیزاپه حقنده معلومات آلاسی کیلگان کشیلرگه ۴ دانه یدی تین‌لك مارکه برابرینه یاڭی غنه چققان "Цѣлебное дѣйствіе Спермина" دیگان کتاب یبارله. اسپرمین پیله هر یرده صاتولا.

Профессоръ Д-ръ ПЕЛЬ и С-вья. Петроградъ.
Поставщики
Двора ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА.

2

مسلمان قرداشلرمزنڭ دقتینه!

۱۹۱۵ سنه ۲٤ نچی مارتدن باشلاب شرقی قازلق‌لر کارخانه‌سی

طارغاۋای دوم ادهم کینیکییف و شریکلری

اسمنده اولاراق دوام‌اینه باشلادی. یاوروپا وشرق اصوللرنڭ حفظ الصحت‌که کامل رعایه ایله پاك، نفیس ولذتلی قازلق وقالباصالر حاضرلنه. ایللی نورلیگه یاقن هر نوعلری بار. خصوصا پشکان، اصلاغان، فارشیروۋنی‌لردن بولسون. اصلاغان قوش ایتلرندن هر نوعلری موجود، و صاتار اوچون آلوچی سوداگرلرگه بیوك اسکیدکه. صوراتگز، پریسکورانت بوش.

г. Оренбургъ, Вост. Колбасная Т-го Д-ма А. Киникѣева и К-о. مراجعت ایچون آدریس:

کیبتمز اورنبورغده بیزاقوفسکی اورامده میشکین‌نڭ سینترالنی چایخانه‌سی کورشیسنده.

عبدالقادر سعدییف‌نڭ قزانده

زمانه‌غه موافق مودنی چیتك، ایتك، کاوش، نورلی کالوش‌لر، کلاپوش، قالفاق، کاتتاژی هم فس‌لر اوز تدبیرمز ایله‌ن زاکاز اشله‌نوب پارتیه‌لاپ هم واقلاپ صاتلوب طورمقده‌در.

اوّلدن مال آلوب طانش بولماغان کشی‌لر صومه‌نه ۲۵ تین زادانکه یبارولری تیوشلی، قالغانی نالوژ ایله یبارلور. زاکازلر اعتبار برله هم برده کیچکتمینچه تیزلك اوزره یبارلوب طورادر. پریسکورانت هم تشکر خطلری‌نڭ کوپیه‌سی صورافانغه بوش یبارله‌در.

فیرمه‌مزغه مالمزنڭ یاخشی‌لغی اثبات‌ایتلوب راسییسکی هم زاغرانیچی بیش‌الوغ‌آلتون‌میدال‌هم آریول‌مکافات بیرلمشدر. گلاونی کانتورمز هم مغازینمز قزانده. شعبه‌لرمز اوفاده هم تاشکندده.

آدریسلرمز: Казань, Уфа, یاکه Ташкентъ,
Абдулкадиру Сагадіеву № 25.

آگینتلر کیره‌ك.

روسیه‌نڭ هر طرفنه، سیبیریه و آزیاده بر مقدار ژالونیه هم کامیسیه ایله. ریفیرینسیه کورسه‌توب اوشبو آدریسکه مراجعت ایتلسون: Казань, редакція „Русія-Саудаси“.

معلم

ئلك قزانده «مدرسهٔ محمدیه» معلملرندن هم استانبول دارالفنونینك ئلکگی سنه‌لرندن موفقیتلی روشده امتحان بیرگان بر معلم اوقتورغه اورن أزلی.

بلشور ایچون آدریس:
г. Инсаръ, Пензн. губ., Б.-Полянка Г. Гайсину.

پلوتنیکلر کیره‌ك!

حق کونگه اوچ صومدن.

بلشورگه آلیکساندرسکی مونچه‌غه قارشی دانسکوی یورطنده، مردعلام ولیدف‌دن.

اورن أزلیم

پولشه‌ده رینسکووی پوغریب طوتقان ۋایننو آبه‌زاننی گیرمانیالی پالاك، مخصوص قالانیالنی‌اشکه، بوخغالتیر-کانتورشیك خدمتینه اورن أزلی.

آدریس :
Ред „Вактъ“ предъявителю квит. № 190.

محمد

اثر: رضاءالدین بن فخرالدین

ایك معتبر اصللردن آلنوب یازلغانغه مکتب‌لرده اوقتور ایچون غایت موافق بر اثردر. بونده پیغمبرمزنڭ حیاتی، نبوتی واشلری ییگل وهر کم آ[illegible]لارلق روشده بیان قیلنمشدر. کتاب یخشی کاغدده بوباولی رامکه‌ده نفیس روشده «وقت» مطبعه‌سنده باصلغان. حقی ۲۰تین، پوچطه ایله ۲٤ تین. باش اسقلادی «وقت» اداره‌سنده‌در.

مسلمانچه خصوصی درسلر!

۱نچی اوکتابردن اعتبارا معلم شاکر صدیقف طرفندن خصوصی درسلر بیرله باشلی. بو درسلر کوندز مکتب کورمه‌گان یاش بالالر ایله مکتب شاکردلری ایچون بولوب کیچن آتاو آنالرینڭ آڭلاماولری نتیجه‌سی اوله‌رق اوقو ویازودن محروم قالغان عوام‌خلقی یعنی زور کشیلر ایچوندر.

هرایکی قسمنڭ درسلری ایك یاڭا اصولده ترتیب وانتظام ایله اوتلوب اخلاق وتربیه جهتلرینده فوق العاده دقت ایتله‌چکدر. بالالرن اوقتوب چن یاشاونڭ نرسه ایدکینی بلدرته‌سی کیلگان آتا وآنالر ایله تجارت خصوصلرنده، یازو اشلرنده «زنهار ایچون یازوبقنه بیرگلی! قول قویوبقنه بیرگلی» دیب باشقه‌لرغه یالنودن قوتولاسی کیلگان زور آبیلرنڭ‌ده اورن بتمه‌سدن اول تیزلك ایله یازلولربنی امید‌اینه‌من. درسلرده تکشیف واستفهام اصوللری تعقیب ایتله‌چگندن آزغنه وقت ایچنده بیك یگللك ایله باش وانمیچه یاخشی یازوب درست اوقورغه اویره‌نه‌چکلردر. حساب، هندسه، جبر، جغرافیا کبی فنلرنڭ روسچه اصطلاحلری‌ده اویره‌تله‌چکدر. اوقتورغه اویگه‌ده بارام. یازدرو ویازلو ایچون ایرته ساعت ۹-۱۱گه، اویله‌دن صوڭ ساعت ۲-۵گه قدر مراجعت ایتلسون. حقلر اورتاچه.

آدریس: برنچی چاستده صو اورامنده صدیقف یورطنده.

صوغش یلی بولسه‌ده!

باشقه فیرمالر کبك بز اوز مالّلربزغه بها آرتدروب اسکیدکه‌نی کیمتو کبك اشلر ایل چوالمادق؛ اوز نشربز هم باشقه رفیقلربزنڭ نشریاتی بولغان کتابلرنی کتبخانه‌مزده کوبله‌ب حاضرله‌ب یلده‌غی بها، یلده‌غی اسکیدکه ایله سودا ایته‌رگه بیلنی بووب بله‌کلرنی صزغانوب طورابز. ٤ تین‌لك مارقه ارسال ایتکان افندیلرگه ۱۰۰ بیتلی یاڭی مکمل اسامی کتب ارسال اولنه‌در. آدریس: Уфа, Т-ву „Сабахъ“.

Типографія газ. „Вактъ“ въ Оренбургѣ. ✻ اورنبورغده «وقت» غزته‌سینڭ مطبعه‌سی.